

TELEGRAFUL ROMANU.

Degratul este de două ori pe săptămână: unimec'a și Joi'a. — Prenumeratiunea se face în Sabiu la espeditor'a foiei, pe afara la c. r. poste cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate către espeditor'a. Pretiul pnenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7 fl. v. n. ar pe o jumetate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nr. 87.

ANULU XXIII.

Sabiu 214 Novemvre 1875.

tru celelalte părți ale Transilvaniei și pentru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. iera pe o jumetate de anu 4 fl. v. n. Pentru princ. și țierți streine pe anu 12 1/2 anu 6 fl. Inseratele se platescu pentru întâi'a óra cu 7 cr. síru, pentru a dóu'a óra cu 5 1/2, cr. și pentru a trei'a repetire cu 3 1/2, cr. v. n.

Serbi'a dela 1858 până la 1875. (Urmare.)

Resbelulu din Crime'a și mai pre urma pacea dela Parisu a schimbatu situatiunea în Serbi'a. Cu tóte ca la 1842 au venitu pre tronulu serbescu, de pre care fu alungata famili'a Obrenovici, prin protectiunea rusésca, Alesandru Carageorgevici, dela 1848 încóce influinti'a austriaca a fostu mare în Serbi'a. În tempulu resbelului orientalu Serbi'a a remasu neutrále. De neutralitate serbésca inse nu se alega nimic'a déca Russi'a avea norocu sa repórte vr'o victoria asupr'a aliatiiloru (Franci'a și Angli'a). Nici Austri'a n'avea incredere deplina în influinti'a ei și asiá a facutu tóte dispusetiunile a ocupá cu trupele ei principatulu serbescu. Tóte erau gat'a pentru ocupare. Trupele concentrate la Semlinu sub vice-maresialulu Coronini, pâna si pontone pentru trecerea preste fluviulu Sav'a asteptau numai unu semnu si trecerea dincolo se punea în lucrare. Curtea serbésca nu erá dispusa a face opusetiune, dara consiliulu ministriloru și senatulu serbescu prin o nota energica, contra vóntiei principelui, protestéza în contr'a ocupatiunei și amenintia ca la casu candu protestulu nu aru avé resultatulu doritu, Serbi'a va trebui a parasésca neutralitatea observata pâna aci si sa ia refugiu la ultim'a ratiune, la arme. În interesulu aliatiiloru nu erá de a atitiá unu resbelu popularu la Dunarea de josu și asiá remanendu neescutata ocuparea propusa s'a pastratu și neutralitatea serbésca pâna la finea resbelului.

Neutralitatea acést'a a fostu fórte buna pentru Serbi'a. Ea a scapatu de sub protectoratulu esclusivu alu Russiei, s'a pusu sub garanti'a puteriloru mari europene și prin art. 29 alu pácei dela Parisu a fostu pre viitoriu scutita de ori-ce interventie armata. Serbi'a a incetatu asiá dara de a fi magariulu preste care se batea de multe ori Russi'a cu Turci'a, a incetatu de a fi unu depositu de administratiune militaria și civile rusésca și a inceputu a se simti mai independenta.

Russi'a a inceputu „a se reculege“ dupa resbelulu din Crime'a, dupa cum dicea Gorceacoff, și, încátu privește Serbi'a, reculegerea erá a scóte influinti'a politice austriace cu totulu din Serbi'a. Russi'a nu se indoiá nici pre unu momentu ca alungandu-se Alessandru Carageorgevici de pre tronulu serbescu și influinti'a austriaca este delaturata. Russi'a a imitatu pre Austri'a care castigase terenulu pentru politic'a sea prin unu serbu și tramise si ea pre unu serbu consulu la Belgradu. Acest'a a sciutu ca în Serbi'a lângá principele mai este a dóu'a putere asemenea acéstui'a. Puterea acést'a erá senatulu. Acést'a erá o institutiune antica. Dupa Hatisierifulu dela 1839, în care se cuprindea si *Ustavulu* (constitutiunea) celu vechiu serbescu, Serbi'a erá impartita în 17 cercuri. Din fia-care cercu alegea principele unu *senatoru*, pre celu mai meritatu și mai expertu barbatu. Principele nu avé putere de a depune pre nici unulu din acéstui'a, fára de voi'a Portiei, nici chiaru pentru transgresiuni politice. Pâna la determinarea mai de aprópe a atributiuniloru *Scupcinei* (adunare natiunale) senatulu erá într'un'a si corpu legislativu, pentru

ca fia-care lege trebuia sa tréca prin senatu și apoi sa se sanctiuneze de principele. Senatulu mai avea si dreptulu de initiativa la aducerea legiloru și a ordinatiuniloru mai momentóse administrative. Precum se vede senatulu avea frumóse și insemnate drepturi. Senatulu erá pre atunci în cea mai mare parte de sub Obrenovici și cei mai putieni denumiti de Carageorgevici și între ei multi amici ai Russiei. Austri'a avea putieni partinitori în senatu; partea cea mai mare o formá opusetiunea carea uria pre principele pentru simpatiele sele către Austri'a.

Consululu generale rusescu, serbulu Milosievici, indata dupa asediarea sea în Belgradu (1858) a inceputu a tiené o casa deschisa. N'a trecutulu multu si cas'a consulului erá loculu de întâlnire pentru toti nemultiamitii, pâna cându a inceputu a se vorbi de o conjuratiune. Dupa ce s'a descoperitu conjuratiunea în care erau incurcati multi senatori, Milosievici fu pensionatu și demissionatu și n'a mai intratu mai multu în servitiulu statului.

Conjuratiunea a facutu cale Portiei sa intrevina pentru senatorii încarcerati, ceea ce pentru Russi'a a fostu fórte binevenitu. Comisariulu turcescu Ethem pasi'a a luatulu drumulu celu mal lungu prin Serbi'a, cá sa vina tóte oficiele de prin tiera sa'lu intimpine cá pre unu comisariu imperatescu, militi'a sa lu salute în parada, dara în fine Serbi'a sa simta dependinti'a sea de Pórta. Corón'a la tóte a pus'o, ca principele cu ministri si cu senatorii s'au dusu și s'au prezentatu comisariulu înainte de a face acést'a visit'a principelui. Pórta, prin bucuri'a ca senatorii si i-au refugiu la dens'a si ca a surpatu si vatematu autoritatea principelui serbescu Carageorgevici a manatu tóta ap'a pre mór'a Russiei. Austria n'a avutu curagiulu a intervení pentru Carageorgevici și asiá acést'a a fostu silitu ca pre senatorii amestecati în conjuratiune sai ierte, multiamindu-se ai esilá. Unii mai putieniu compromisi fura restituiti în functiunile lor de mai nainte. Mai curiosu a fostu, ca doi senatori, rudeni de a le principelui, carii se distinsese în urmarirea conjuratiloru, a trebuitu sa se demissioneze si totu asiá si ministeriulu intregu. Atunci a venit la cármá Elia Garasianin, care cadiuse dupa sferstitulu resbelului din Crime'a, din cauza ca erá contrariu politice austriace. Lui i se incrediu si compunerea unui ministeriu, luandu elu si postululu celu insemnatu alu unui ministru de interne. Presiedinte alu senatului deveni betránulu voevodu Vucsici, numitu si „creatoru de principii.“ Acest'a alungase la 1839 pre Milosiu, la 1842 pre Michailu Obrenovici și a ajutatulu lui Carageorgevici pre tronulu. Acest'a erá acum în fruntea senatoriloru nemultiamiti.

Ethem pasi'a a plecatu curendu, ducendu cu sine consciinti'a ca a „infratitu“ partidele si a cheltuitu 5000 galbini din tesaurulu serbescu în scurt'a sea missiune. Elu póte ca n'ave nici idea ca a preparatu numai caderea lui Carageorgevici.

Interventiunea Portiei în Serbi'a si rol'a cea miserabile a principelui si senatului în tóta afacerea a indignatu adencu pre serbi. Pre atunci „Omladina“ inca nu erá organizata ca sa dea impulsu în afaceri natiunale politice, ea erá numai unu feliu

de societate a aceloru ce si facuse studiile în Germani'a și Franci'a și a cárei scopu erá progresulu.

Dintre omladinisti, cari nu se putéu impacá cu referinti'a cea umilitória a Serbiei fatia cu Pórta, voiau sa protesteze. Garasianin și Vucsici inse nu s'au invoitu. Omladinistii séu partida „juniloru“, vedendu ca cu „betránii“ nu e nimic'a de facutu si punu tóte sperantiile în *Scupcina*.

Atributiunile *Scupcinei* inca nu erau statorite. Erá, ce e dreptu, unu feliu de „adunare natiunale“ corespunditóre întielesului cuventului. Referinti'a ei facia cu legislatiunea, principele si ministeriulu nu erau nici decum regulate. Nu esista o ordine electoralu, ci numai unu obicei vechiu cá la casuri fórte momentóse, cari atingéu tier'a intrega sa se aléga deputati din poporu pentru „adunare“ (*Scupcina*), cari nu numai sa desbata dara sa si decida ce are sa se întempele. În tempulu resbelulu cu turcii, sub Carageorgevici si Milosiu au fostu de multe ori adunata *Scupcin'a*; mai tardiu sub Milosiu, crescându puterea principelui, au fostu mai raru, apoi iera mai dese si în anulu 1842 fú tocm'a *scupcin'a*, carea a alesu pre celu dintâiu fiu alu lui Cara George, pre CaraGeorgevici principe. În anulu 1848 fú iera *scupcin'a*, carea a decisu ajutoriulu pentru serbiu din Ungari'a de sudu. Dela 1848 n'a mai fostu *scupcina*, pentru-ca principele Alessandru a crediutu ca póte domni si fára de concursulu ei.

Agitatiunea pentru *Scupcina* erá mare în poporu pre la finea lui Iuliu (1858). Ministerulu de interne a intrebatu pre toti prefectii din tiera si acesti'a au respunsu ca dorinti'a poporului este mare pentru convocarea *scupcinei*. Principele, ministeriulu, afara de Gerasinnin, si senatulu erau contr'a convocarei *scupcinei*. Dupa multe svercoliri si opusetiuni se decide denumirea unei comisiuni, carea se elaboreze unu statutulu pentru *scupcina*. Cu mesur'a acést'a credéu contrarii *scupcinei* a amaná convocarea ei; dara comisiunea la 12 Septembrie fu gat'a cu operatulu ei pre care lu primí si senatulu. În 15 Septembrie comunica ministeriulu senatului, ca Pórta opresce intrunirea *scupcinei*. Scirea acést'a a produsu indignatiunea cea mai mare în tiera, asiá încátu insusi principele s'a vediatu nevoitu a rugá pre Pórta sa concéda tienerea *scupcinei*. În 27 Sept. a fostu ministeriulu în pusetiune de a comunicá senatului ca Pórta si-a retrasu ordinulu de interdicerea *scupcinei*. Tóte cele de lipsa pentru convocare se întemplara în graba si *scupcin'a* fu pre diu'a de Santulu Andreiu convocata. Alegerile au esitu în defavorulu principelui Carageorgevici. Cei mai multi alesi erau liberali si partisani de ai lui Obrenovici. Cu deputatii veni multu poporu la Belgradu. Atacurile asupr'a principelui Carageorgevici erau la ordinea dilei, ici cole se audiéu vivate pentru Obrenovici.

În diu'a deschiderei *scupcinei* principele Alessandru a datu unu prândiu mare în onóra deputatiloru, dara chiamatii au refusatulu a merge. Revolutiunea erá la usia.

(Va urmá.)

Marti a fostu burs'a dela Vien'a fórte alarmata. Nu se vorbiá de ni-

mic'a mai putieniu decâtu de unu ultimatu, pre care puterile nordice l'aru fi tramisu Portiei. O nota în „Wiener Abendpost“ din aceeași di a mulcomitu spiritele.

„Coresp. politica“ spune din Belgradu, ca retragenduse considerabile trupe turcesci din castrele dela Nisi în laintrulu țierei, trupele serbesci inca au inceputu a se reintórce dela fruntarie.

Din Cetigne se scrie ca negociatiunile între principele Muntenegrului Nicola și între Pórta au inaintatu asiá de tare, încátu Pórta este gat'a a cede Muntenegrului partea cea mai mare din Erzegovin'a, inse cu conditiunea cá sa recunósca suveranitatea sultanului.

Unu telegramu din Constantinopole dela 12 l. c. spune ca sanatatea *Marelui Viziru* se afla într'o stare fórte critica.

Mai departe spune ca la Constantinopole lumea e fórte îngrigiata, ca pacea va fi conturbata si în *Bulgari'a*.

Punctele negre devinu din ce în ce mai numeróse pre cerulu dlui Buffet; déca trebuie sa se créda unu sgomotu fórte acreditatu la Parisu, acéste puncte turbata din nou si în atare punctu omogenitatea atátu de cántata a cabinetului, în cátu ultim'a siedintia a consiliului a trebuitu sa fia bruscu radicata de maresialulu MacMahon. Decisiunea ce se pretindea unanima, nu de multe dile, despre o declaratiune de solidaritate a cabinetulu pentru scrutinulu de arondimentu este pusa în indoiéla; în fine imposibilitatea în care ministri de justitia si de interne au fostu spre a se întielege asupr'a dispusetiuniloru unui proiectu de lege pentru presa este indirectu confirmata de „Conrespundintia Havas.“

Iéta în ce privește actiunea guvernului. În cercurile parlamentare situatiunea este si mai rea. Membrii cei mai influenti ai centrului dreptu liberalu, grupati în jurulu dloru Boucheru și d'Audiffret. Pasquier, voiescu sa se întielega cu grup'a Lavergne si cu centrulu stângu, spre a evita de a se pune la dispositiunea ministrului de interne în cestiunea electorala. Ei se temu de tendintiele clericale si bonapartiste a dlui Buffet si mai multu de cátu deputatii stángei, caroru tendintie le aru da atáte facilitatiu scrutinulu de arrodimentu; ei suntu dara dispusi de a face cá debaterile asupr'a legii electoralu sa fie precedate de o interpelare destinata, fia spre a resturná pre D. Buffet, fia spre a 'lu obligá sa ia angagiamente contrare politice ce a urmatu pâna acua.

Acum d. Buffet va luá acele angagiamente, séu va preferi sa se retraga? O corespundintia din Parisu a „Independentei belge,“ care ne arata pre d. Buffet ca vóindu a se tine cu ori ce pretiu la putere spre a face alegerile, ne spune ca elu va puté fórte bine, spre a scapá de furtuna, sa adórma, prin nescári-va esplicatiuni ambigue, vigiliencia orleanistiloru fára a superá pre bonapartisti, si se deslipésca astu-feliu din fortiele coalisate contr'a sea spiritele aplicate

spre amânarea dificultăților de cătu a le face facia.

Sesiunea adunării naționale s'a deschis.

„V. C.“

Dupa informatiunile ce primim din Corfu, se asigura ca de câte-va zile portul acelui orasiu e foarte frecventat de vapore turcesci transportându trupe in Erzegovin'a, séu aduendu raniti la Constantinopole. — De alta parte Turci'a, spre a se vedé descurcata cu o óra mai curendu de evenimentele din Erzegovin'a, s'a grabitu a aduce la cunoscint'a populatiunilor urmatóarele reforme menite a indulci sórtea popórelor crestine si anume:

Veniturile fia-cárei localități se voru afectá pentru trebuintiele locale cu deosebire cu destinatiune la instructiune; adeca se voru face scoli pre acolo pre unde nu sunt, iéra cele existente se voru ameliorá. — Legile in vigóre se voru traduce din turcesce in limb'a fia-cárei tieri. Inaintea tribunaleloru desbaterile voru avé locu in limb'a celoru ce pledéza; asemene actele si sentintiele se voru pronunčiá in limb'a inpricinatiloru. Déca se voru gasi turci in procese cu crestini, desbaterile voru avé locu rándu pre rándu in limb'a turca si serba.

Nimene nu va mai puté pune raiatele la rechisitiuni, nici chiaru pentru caii trebuitori la transportárele militare. Pre lánge guvernulu fia-cáru vilayetu va figurá unu consiliu compusu din persónele cele mai considerate printre populatiuni, si care voru avé votu in afacerile administrative si judeciare; in casurile dificile, decisiunea se va deferi tribunalulu superioru alu vilayetului. Si in fine, ca proba de sinceritatea Turciei in calea reformelor ce intreprende, a numitu pre unulu din cei mai stimati locuitori ai tierii, pre Ibrahim bey, esitu din o vechia familia crestina, de ajutoriu alu valiului. — Tóte aceste suntu bune, inse noi nu credemu in eficacitatea reformelor Turciei, si caus'a e simpla: lips'a de ómeni competenti in care se afla imperiulu. — La reforme mari trebuiescu ómeni mari, si semantia ómeniloru mari s'a stinsu de multu

in Turci'a, ne remáindu de cătu aprópe cea a gândaciloru.

Russi'a fatia de cestiunea orientale.

E delicata de totu cestiunea orientale care aterna astadi cá sabi'a lui Damocles deasupr'a capetelor diplomatice din Europ'a. Turci'a a aretatu pâna acum in mii de fapte, ca nu este in stare a esistá mai departe cá statu suveranu. Isvórele sele de venite, consumate printr'o administratiune miserabila si printr'unu sistem financiaru reu, nu ajungu spre a saturá nesatiósele pofte ale unei imperatii depravate si degenerate, de aci proveni mesur'a desperata, de a dechiará bancrotulu statului si a pagubi astufeliu o suma considerabila de interese reale. Scimu, ca ce efectu avú acésta dechiararé de insolventia. Puterile ingagiate nu primira acestu remediú, ci Pórt'a se vede nevoita a-si implini deobligamentele sele. Pre de alta parte sublim'a Pórt'a nu este aplecata a introduce reforme administrative corespundietórie in provinciile resculate din imperiulu seu in butulu opintiriloru ce le facura puterile europene. Acést'a portare cerbicósa a „omului bolnavu“, interesele cele multe ingagiate in orientulu Europei, tendintiele puteriloru ce urmarescu in fondu conuiste in orientu contribue la inasprirea situatiunei de astadi, care si asiá e destulu de agitata prin stagnarea comericiului si a industriei. Opiniunea publica se fragmenta necurmatu si nu crede asiguráriloru de pace ce le aude din gur'a puterniciloru monarchi ce dau directiva in politic'a européna. Naluc'a orientale, in care poporulu crede cu tóte asigurárele suveraniloru europeni, sta cá o figura spaimentatória inaintea tuturoru.

Intr'adeveru nici unu guvern alu statelor mari europene nu se mai indoesce, ca Turci'a lasata de sine, nu va introduce reforme radicali spre a regenerá putredulu seu imperiu. Ea este aplicata mai multu a continuá unu resbelu funestu cu suditiu sei, decâtu a le face dreptate si a le satisfac modestele pretensiuni. Fatia de acésta situatiune critica a imperiului otomanu, cari inspira atátea ingrigiri

si temeri fundate, nici un'a dintre puterile garante nu avú curagiulu a luá in mân'a sea operatiunea inevitabila. Interventiunea de pâna acum nu folosí nimic'a. In dilele din urma se latí faim'a ca consululu generalu rusescu Ignatieff s'a infatisiatu, imbracatu cu paletoulu lui Mencikoff, care a dechiaratu resbelulu din Crime'a, la Sultanulu si i-a propusu in termini energici si drastici reforme radicali in privint'a stáriloru corupte din Turci'a, amerintiandu, ca la din contra Russi'a se va vedé silita a interveni cu forti'a pentru aceste straformári reclamate de trebuintiele indispensabile ale dilei. Acést'a pasire energica a Rusiei a datu ansa la cele mai varie conjecture in publicistic'a européna. Russi'a, dicea cu bunu temeiu o partea diurnalisticii, nu a parasitu politic'a sea tradiționala dictata de Petru celu Mare, ea astadi 'si arata mai chiaru cá ori cându intentiunile sele egoistice in cestiunea orientale, aliantia ei cu Austro-Ungari'a e cladita pre nesipu. In diurnalistic'a oficiósa a nóstra se vedea panic'a provocata prin incidentulu din Constantinopole si ea indata se puse cu aparatulu ei spre a potoli flacárele.

Intr'adeveru la prim'a vedere oricine erá indreptatitu sa créda, ca Russi'a vrea sa-si aduca la valóre dreptulu ei de protectiune fatia de sementiele slave de pre insul'a balcanica, asupr'a cáror'a ea si la 1854 'si arogase unu tutoratu intemeiatu pre unitatea de rasa si pre omogenitatea sângelui.

Austri'a din interesulu seu cu deosebire din antipathia si ura cátra elementulu slavu, de care se vede amenintata in viitoriu se afla îndemnatá a jucá unu rolú foarte rezervatu, ea fiindu cu trupu si sufletu pentru neinterventiune nu potú consenti cu atitudinea Rusiei, de aci apoi inimici aliantiei celoru trei imperati dedusera, ca Russi'a nu voiesce se scie de acést'a aliantia, cându e vorb'a de interesele ei concrete. Politic'a acést'a de passivitate ce o observa barbatii ce conducu destinele Austriei dá Turciei unu pretextu de a perseverá in cerbic'a sea mai departe. Déca Austri'a nu se va decide in modu pozitivu pentru a lucrá mâna in mâna cu

Russi'a, spre a silí pre Turci'a la reforme, atunci Russi'a cu siguritate va face singura frontu Turciei si nu se póte tagadú, ca Germani'a, care e mai putienu interesata in acést'a afacere decâtu Austri'a si Russi'a, va lucrá in favorulu Rusiei, care a facutu destule servitii Germaniei si póte sa pretinda dela acést'a cu totu dreptulu unu ajutoriu. Monarchi'a nóstra se afla intr'o dilema critica. Aterna dela priceperea barbatiloru ei conducatori, ca cum se va smulge din acést'a situatiune grea. Unde e vorb'a de interese concrete reali, acolo se vede numai decâtu, cátu de nesolide suntu aliantiele nenaturali.

Din agricultori — proletari.

Acést'a amenintia pre foarte multi románi din patri'a nóstra: din agricultori a deveni proletari.

In multe tienuturi románii au inceputu a vinde mosiór'a eredita dela parinti si a se espropriá insisi pre sine in mesura asiá de intinsa, încátu se pare a o dictá patriotismulu, cá se facemu pre fratii nostri atenti la acésta eróre a loru.

Ce se va alege de noi, déca astufeliu lapedandu-ne de mosia vomu pierde pamentulu de sub picióre?

Dara voi sunteti cosmopoliti, pentruca iubiti pre veneticulu Itzig si pre inpintinatulu Pista Golanu cá si pre fiii vostri si inzestrandu-i cu avere, ve cresceti domni.

Iéra tu, i teligintia romana, deprinsa in patriotismu, cum poti trece cu vederea erorile fratiloru mai mici, pentru cari esti parata a muri?

Esistintia fisica, cultur'a receru media materiali deci progresati si materialmente si spiritualmente; pentruca numai acel'a e progresu adeveratu, care se face in ambele directiuni: si in avere si in cultura. V.

Cursulu supletoriu

tienutu la Brasiovu dela 1—18 Augustu 1875.

(Urmare.)

Déca va lasá educatoriulu pre copilu la jocu cu alti copii de omenie, cu conscolari de ai sei numai in anumite óre, si 'lu va face a cautá

ECLESIOLOGIA.

Studii esegetice.

Sectionea II-a.

C A P U II—IV.

Cele dintáru minuni a lui Iisusu in Galile'a, Samari'a si Iudei'a.

(Urmare.)

Vs. 11—21 cuprinde cuventulu lui Iis. din punctu de vedere mai inaltu.

Vs. 11.—15. Iisusu lasáandu la o parte incercarea de a convinge pre Nicod. — cérca a face impresiune asupr'a lui prin aceea ca: a) lu asecura despre consciint'a invetiaturiloru sele, pre cari Nicod. si consotii lui sinedristi, ne potendu-le cuprinde cu mintea lor cu judecat'a lor ceea unilateralu, nu le primescu (agrairea din Vs. 11 seq. se refera la mai multi — Nicod. si consotii lui), si b) face alusiuni la descoperiri mai inalte, pre cari are sa le arete cu cuventulu si fapt'a (ca este fiulu lui Ddieu, si cu deosebire — si predice mórtea sea) — cu cari va aflá si mai putienu crediamentu.

Vs. 11. . . noi graimu ce scimu. . . Vorbirea lui Iis. in plur'alu cu „noi“ este interpretata in mai multe forme. Cá plur. Majest. nu se póte luá, fiindu in contradicere cu datin'a lui Iis. de a vorbi. In intréga evangelia nu aflámu acestu plur., ba Iis. unde e vorb'a de densulu pune unu pondu deosebitu pre singul. eu *ἐγώ*. Iis. nu póte vorbi nici despre sine si tatalu, cáci aru fi in contradicere cu sine si tatalu: *ceea*

ce amu vedutu marturisimu nu se póte dice despre tatalu; asemenea nici despre sine (Iis.) si spiritulu santu; si totu asemenea nu póte intielege pre lánge sine pre invetiaceii sei, cáci acést'a nu invetiau, ci erau pâna aci numai cá invetiacei. Mai verosimile mi se pare ca Iis. prin noi face alusiune la Ioanu botez. carele invetiase despre botezulu pocaintiei, si marturisise despre Iis. ca a vedutu spiritulu pogorindu-se (1, 32. Mat. 3, 1—12. Marcu 1, 4—8. Luc'a 3, 3.—18) si astufeliu in privint'a doctrinei, despre carea este vob'a aci, erá in comunitate cu Iis. r

Ioanu este adeca impreuna invetiaturiu si marturu totu odata a lui Iis.

Iis. ia pre Nicodimu intru un'a cu pre ceilalti sinedristi (judei) de-si densulu erá pre cale a se desface de ceilalti judei: pentruca Nicod. de-si cu anima curata cautá adeverulu, deosebindu-se de colegii sei, totusi credintia interna deplina nu avé, elu asteptá convingere. — Scimu insemná securitatea, *amu vedutu* cunóscerea nemijlocita, din carea a urmatu sciintia (comp. Vs. 32, unde *si a audí* este intrebuintiatu astfeliu. *vederea* si audirea suntu conditiunea exactei cunósceri a unui lucru, despre carele se depune marturisirea. In acestea erá comunitatea dintre Iis. si Ioanu botez. Iis. a vedutu si auditu cá Ddieu la Ddieu inainte de intruparea sea; Ioanu botez. a auditu mandatulu divinu (1, 33) si a vedutu spiritulu pogorindu-se si remanendu preste Iis. (1, 32. 34.)

Vs. 12. Realitatea se exprima hipoteticu prin conditiunea „déca“ (*εἰ*) cá si in 7, 23. 13, 7. s. a. *Déca amu disu voue* (mai bine: *déca ve amu spusu*) *cele pamentesci* — prin *cele pamentesci* (*τα εἰρησία*) nu se intielege asemenea din Vs. 8. nici compararea intre nascerea trupésca si spirituale (Vs. 6.) ci nascerea de susu (a dóu'a nascere dupa Paulu: Tit. 3, 5. comp. Efes. 5, 26 seq.) nu cá unu ce reprobabile din punctu de vedere morale cá: Filips. 3, 9. Col. 3, 2. ci cá unu ce ce se intempla cu omulu pre pamentu, si la care partea pamentésca este parte base, parte tianta comp. I Corint. 15, 40 Filips. 2, 10.

Cele pamentesci suntu mai usioru de cuprinsu cu mintea omenésca, si prin urmare mai lesne de crediutu, pre cându la cele ceresci aflámu contrariulu De-si Nicodimu erá pregatitu se créda, totusi nu puté se cuprinde cu mintea sea invetiatur'a lui Iis. Lu nu-i lipsea bunavointia dara calea pre carea voiá se ajunga la adeveru erá gresita erá calea materialismulu impreunatu cu rationalismulu. Iisusu o scie acést'a, si de aceea tractéza cu densulu asiá blandu (vedi contrariulu 5, 41.—47. 8, 43—47. 55. s. a.) dicendu-i: *déca vorbindu-ti de cele pamentesci, cari suntu usioru de priceputu si de aci — dupa voi — de crediutu, si tu cu ai tei nu pricepi, si prin urmare nu credi, — cum vei pricepe si crede atunci, cându 'ti voi vorbi despre lucruri de cele ceresci, cari suntu mai grele de intielesu, si intempina mai multa resistencia in*

credintia. Iis. inse nu-i vorbesce de intielegere, ci singuru de credintia, — pentruca, déca cele pamentesci suntu grele de intielesu, cele ceresci suntu cu totulu imposibile, déca cele pamentesci cu ajutoriulu ratiunei se esplica cu anevoia, cele ceresci nu se potu esplicá. Ací se cere credintia, impulsulu internu (6, 44. seqq. 65: nimenea nu póte crede, de nu-i va fi datu de susu. dela tatalu). Credintia nu se castiga cu rationalismulu, cu documentarea matematica, ci spre acést'a se cere unu impulsu internu, moralu alu omului.

Vs. 13. Acestu Vs. este interpretatu in mai multe forme; noi vomu scóte din tóte ce este mai esentiale, simburile — lasáandu opiniunile diverse din caus'a spatiului.

Iis. vorbesce despre raportulu seu fatia cu Ddieu, cá Ddieu; de-spre misiunea sea cá omu fatia cu omenimea, punendu-se mai pre susu decâtu profetu.

Vsulu acést'a este in strensa legatura cu celu precedente (12), si numai prin incopciarea lor, se póte esplicá de ajunsu. Astfeliu: (Vs. 12) *de Ve voiú spune cele ceresci* (si eu Ve voiú spune, pentru ca singuru eu le cunosc, si altulu nimenea) *si* (in Vs. 13) in locu de *cáci, nimenea nu s'a suitu in ceriu*) cá sa véda cele ceresci, si pogorându-se sa le spuna, si prin urmare nimenea nu le cunósce) *numai celu ce s'a pogoritu din ceriu, fiulu omului, carele este in ceriu*. Prin acést'a amu datu óre-care intielesu cuvintelor celoru laconice din acestu Vs.; dar' intielesulu inca nu-lu avem, ci

la jocu numai cá la o petrecere, nu inse cá la o fapta vrednică de a o face, cátu tiene diu'a — se va deprinde prin acést'a copilulu, a nu simtí placere la alergári selbatice, gálceveri, polecriri, incaierari, necesitate de a 'si resbuná si apoi a minti fára capetu. Printr'o astufeliu de apucatura simpla in educatiunea copilului 'lu va puté pune educatoriulu in stare, a fi cumpetatu in petreceri, pacinicu, stimatoriu de consotii sei, iubitoriu de adeveru, modestu. Dandu-i sa mánce bucate nutritórie, sa se sature, fára inse cá sa-lu inbuibeze, fára de a-lu lasá sa lingarésca, ori sa guste din tóte celea, ori sa béce chiaru rachiu, dara si apa pré rece sa 'lu ferésca de a bé, cându este tare incalditu, ori indata dupa ce a mánca bucate ferbinti — prin acést'a 'lu va pune in stare a se multiamí, cu ce-i dau pariatii si asiá se va deprinde si la cumpatare in mánca si beutura. Avendu-'si apoi si trebuinciósele pentru scóla 'lu va puté deprinde sa-'si pastreze si crucerii cari 'i capata in daru.

Spunendu copilului, prin ce intemplári a potutu cutare cersitoriu deveni orbu, schiopu, surdu ori ciungu si cátu de grele suntu pentru omu atari scaderi trupesci; cátu de nefericitu s'aru face si elu, déca s'aru chilavi prin sarituri nebunesci ori prin alte gresiele; cata nefericire aru puté aduce altoru copii ori chiaru si dobitoéloru déca s'aru mai jucá aruncându petri ori déca aru mai imbránci pre carev'a copilu. Punendulu pre elu, sa 'i ajute a se ridicá copilului, pre care lu véde, ca a caditu si nu se póte sculá; tramitiendulu pre elu sa dée bietului cersitoriu chilavu cruce-rulu ori bucat'a de páne s. a. — usioru 'lu va puté astufeliu deprinde sa simtia compatimire si sa devina binefacatoriu cátra nefericiti.

Déca-'i gresisce ceva d. e. unu copilu de ai vecinului ori unu frate alu seu mai micu, sa 'lu convinga educatoriulu, ca asupr'a unui'a fára minte nu se cade, a se maníá cinev'a; ci pre unu atare individu se cuvine a 'lu indreptá, déca putemu. Prin acést'a usioru se va deprinde copilulu, a concede celoru nelipsiti si a avé paciintia cu ei.

numai scheletulu — déca ni se permite acestu terminu. — Despre ori-ce lucru nu póte cine-va vorbí de cátu déca lu cunósce; si cunóscearea acést'a se póte ajunge numai prin propri'a intuitiune. De cele ceresci — dupa acésta acsioma — nu póte vorbí nimenea (in sensulu lui Iisusu) de cátu acel'a, carele a fostu in ceriu, a vediutu cu ochii, si audítu cu urechile — spirituale. — Profetii au vorbitu la urechile poporului, nu cá unii cari aru fi cunoscutu deplinu cele ceresci, pentru ca nu aveau propri'a intuitiune esacta, ci numai dupa unu gradu mai mare séu mai micu de inspiratiune divina — fiindu pre pamentu. Ei toti au fostu de pre pamentu, si nici unulu nu s'a suitu in ceriu, cá de acolo coborându-se sa vestésca lumei cele ceresci — vediute si audite —; de aceea díce Iis.: *nimenca nu s'a suitu in ceriu*. Sub *nimenca* intielege loco primo pre profeti, cari avura mai inainte missiunea, ce lui Nicodimu i se pare ca o are Iisusu. — Fatia cu profetii. Iis. se pune pre sine *cá fiulu omului, venitu din ceriu, carele este din ceriu*. Cându a disu: s'a suitu — in ceriu — a presupusu originea pamentésca, adeca de pre pamentu (s'a suitu); cându díce: *s'a pogorátu din ceriu*, presupune origine nu pamentésca, ci cerésca, ddiésca: profetii, cá ómeni, nu s'au potutu suí in ceriu; elu cá fiintia cerésca, cá Ddieu, s'a pogorátu din ceriu, devenindu fiulu omului, omu — fiulu omului, nu fiulu omenescu, *ὁ ἰσὸς ἀνθρώπου* vedi 1. 51. — Elu (Iis.) cá sa vestésca in adeveru cele ceresci, ne fiindu cu putintia nemenui a se suí, si pogo-

Constringendu dupre indigitárele de mai susu educatoriulu pre copii sa le faca tóte acestea, se voru ferí de reu si voru face bine din deprindere; iéra apoi maturinduse voru face binele dupa convingere si asiá voru deveni barbati virtuosii, liberi si inpedenti.

Facia cu acestea s'au propusu intrebarile practice urmátórie:

1. Cine este primulu educatoriulu alu copilului? —

2. Cându are sa se asocieze invetiatoriulu cá educatoriulu langa parinti? —

3. Déca cumv'a parinti nu sciú, cum sa deprindia pre copii loru la amintitele moravuri si aplecari bune cum le va puté stá invetiatoriulu intru ajutoriu in acésta privintia? —

4. Cum póte cascigá inv. increderea parintiloru? —

5. Dupá ce au ajunsu copii etatea si au intratu in scóla, are inv. lipsa de ajutoriu parintiloru la educatiune? —

6. Are a se manutiené si in scóla disciplin'a prin deprindere? —

7. La ce sa deprindia invetiatoriu pre copii? —

La aceste intrebari si au datu inv. presentii parerea, dupa cunoscintiele si esperiintiele densiloru. Tóte acestea s'au cercetatu si cele nationali s'au dechiaratu de bune si s'au luat spre sciintia.

Cuprinsulu loru in estrasu este urmatoriulu:

1. Primulu educatoriulu alu copilului este mam'a si tat'a.

2. Invetiatoriulu are sa se asocieze cá educatoriulu langa parinti, candu 'i se tramite c opilulu fáa scóla.

3. Déca nu sciú parintii, cum sa deprindia pre copii loru la amintitele moravuri si aplecári bune, sa arete celoru parinti invetiatoriulu, care suntu moravurile cele bune si virtutile, la care an sa deprindia pre copii; dara totu odata sa le arete si cum sa-i póta deprinde cu succesu.

Invetiatoriulu sa se consfatúiesca mai de multe ori cu parintii copiiloru in acésta privintia, cá sa fia bine intielesu. Sa se adreseze cátra parinti nu cá poruncitoriu ci cá amicu. Sa se consfatúiesca cu densii nu oprin-

rându-se a le vestí, s'a pogorátu din ceriu, si de si este omu pre pamentu, totusi: *este in ceriu*. Prin acést'a (fiulu omului, carele este in ceriu) Iis. se aréta: dupa persóna, cá fiulu omului, cá omu, petrecându pre pamentu cu ómenii; dupe Ddieirea s'a cá Ddieu la, in comunitate cu Ddieu. — Déca odata s'a pogorátu, numai este in ceriu, de aceea cuvintele *carele este...* nu suntu a se luá in intielesu propriu, ci impropriu; ele esprima cea mai intima comunitate cu Tatalu (comp. Vs. 32 seq 14, 10—12, 17, 11. 21 seqq.)

Vs. 14. Trecându dela partea teoretica (Vs. 13) la cea practica (Vs. 14) Iis. aréta lui Nicod. ca chiamarea sea nu e numai a invetiá, ci partea principale din ea este a mântuí lumea (Vs. 15 seqq); aréta ca elu in calitate de invetiatoriu, nu numai nu va obtiené credinti'a ómeniloru, spre a, mântuí, ci dupa destinatiunea ddiésca: chiaru spre scopulu mântuirei lumei va suferi din partea ei dejosirea cea mai amara, carea-i va fi scar'a spre cea mai inalta prea marire. Acestu incidentu va fi basea mântuirei: cei ce-lu voru vedé inaltiatu crediendu i se voru mântuí.

Iisusu asemenéza inaltierea sea, cu inaltierea sierpelui celui de arana (IV Moise 21, 8 seq.) Prin terminulu a *inaltiá* esprima de odata dóue idei: inaltiare pre cruce si inaltiare la ceriu.*)

* A inaltíá, in orig. *ὑψοῦν* — a inaltíá cu dóue intielesuri, dupa terminulu chaldeicii (secaf) a inaltíá, a spandiurá (I Esdra 6,

dui dela lucru, ci cându siedu fára lucru acasa ori in adunári familiari.

4. Invetiatoriulu póte cascigá increderea parintiloru, déca voru descoperi acést'a din vorbele si faptele lui, ca este unu barbatu harnicu — inzestratu cu sciintie, intielectu, virtosu, seriosu si modestu, cu inima buna, zelosu si cu dragoste cátra carier'a invetiatorésca si cátra binele comunu, si ca in fine cuventulu 'i este cuventu nu silaba si sa tiene de cuventu.

5. Invetiatoriulu are mare lipsa de ajutoriu parintiloru eleviloru sei nu numai in privinti'a educatiunei, ci si a instructiunei, si adeca:

Copilulu dupa ce a ajunsu acasa lesne 'si uita, ca are sa-si faca si ocupatiunile scolastice; inse déca-lu punu parintii sa le faca, le va face de buna séma.

Copilulu 'si uita si de povetiele invetiatoriului in privinti'a purtárei bune; iéra déca i le aduce aminte si-lu punu sa urmeze, dupa cum i-a disu invetiatoriulu, va urmá nesmintitu asiá.

6. Si in scóla are a se mantiené disciplin'a prin deprindere; ba inca indata ce a primitu invetiatoriulu pre copilu la scóla sa incépa a-lu dedá incetu incetu cu scóla si a-lu pune sa faca aceea, la ce-lu obléga scóla.

Capetandu copilulu dela incéputu placere asupr'a scólei si deprindindu-se a face, ce i díce invetiatoriulu, nu va mai avé acésta lipsa sa intrebuintieze si alte midilóce disciplinari, cá sa-lu faca scolariu bunu.

7. Invetiatoriulu are sa deprindia pre copii in scriere, cetire, calculare, in cunóscearea lucruriloru, ce-i incungura; intru a cunósce pre Dumnedieu, cá pre o fiintia, carea a facutu tóte lucrurile, ne-a facutu si pre noi, ne sustiene si ne dá tóta fericirea; a cunósce pre parintii si pre mai marii loru, cá pre nisce ómeni orenduíti de Dumnedieu, sa-i faca pre ei fericiti, a face, ce vrea Ddieu si asiá, ce le díce invetiatoriulu si parintii sa faca; a iubi si a respectá pre Ddieu, pre parintii si pre mai marii loru; a iubi si a ajutorí pre cei ce au lipsa de ajutoriu.

Intielesulu acestui viersu, lu avem in urmátóriele puncte de asemenare:

1. Inaltierea sierpelui pre ruda (prajina, paru lungu) si a lui Iis. la ceriu. Precum sierpele a fostu radicatulu pentru pecatele poporului (IV Moise 21, 7. 9.) asemenea Iis. pre cruce; precum sierpele erá objectulu unei contemplatiuni pióse, dela carele se asteptá si efeptuíá mantuire (I. cit.) astufeliu Iis. pre cruce; si precum sierpele a fostu radicatulu in contr'a muscárei sierpelui (IV Moise 21, 6. seq.) cá resultatu alu peccatului: astufeliu Iis. (I Moise 3, 4 seqq.)

2. Inaltierea sierpelui pre ruda, si a lui Iis. la ceriu. Precum inaltierea sierpelui a urmatu dupa patimele poporului: astu-feliu inaltierea lui Iis. dupa patimele sele, precum inaltierea sierpelui a adusu mantuire in Iisraillu celu vechiu: astu-feliu inaltierea lui Iis. la ceriu, mantuire noulu Iisraillu; si precum sierpele inaltiatu a fostu simbolulu mantuirei (Intielect. Solom. 16, 6) astufeliu inaltierea lui Iis. pre cruce, si prin cruce la ceriu, a adevenitu simbolulu mantuirei noulu Iisraillu; — mai departe: precum sierpelu inaltiatu semnificá dejosirea (peccatulu comisú este dejosirea) si marirea (iubirea lui Ddieu este marire) poporului totu odata: astufeliu inaltierea lui Iisusu: pre cruce a fostu semnulu dejosirei sele si a credinciosiloru sei, — la ceriu: semnulu pré marirei sele si a credinciosiloru sei. (Va urmá.)

11.) carele in dialectulu siriacu se insemne a crucificá.

c) Midilócele de a indreptá pre copiii, cari suntu dati la scóla; dara au aplecári si moravuri rele.

Aici s'au aretatu, ca:

Pre copii cu aplecári si moravuri rele sa se silésca invetiatoriulu mai intáiu, a-i desberá de acelea, apoi i va poté deprinde la moravuri si aplecári bune.

Invetiatoriulu va poté desberá pre copii dela aplecári si moravuri rele, déca in contielegare cu parintii loru va delaturá incetu incetu caus'a acestui reu.

Cu cátu va inpedecá si delaturá cine-va mai multu o cauza, cu atát'a va slabí mai tare efectulu ei, acést'a este lucru firescu.

Cu cátu va inpedecá si va delaturá invetiatoriulu educatoriulu mai multu causele cari atítia aplecári cele rele in copilu, cu atát'a 'si voru perde acestea din potere, si asiá va cadé efectulu loru.

Cu cátu va avé copilulu mai arare ori si mai anevoie ocasiune, a seversi necuviintie, cu atát'a 'si va perde din placerea, ce o avea, sa le faca.

Iéra pre de alta parte, cu cátu au stinsu invetiatoriulu educatoriulu mai multu placerea copilului, ce o avea la necuviintie, cu atát'a sa destepete si sa atítie in elu mai multu placerea si dragostea cátra faptele cele bune, cu atát'a sa-lu puna si sa stee de elu mai multu, sa faca fapte bune.

Sumeti'a si *fata* se slabescu in copilu, facendu-lu adese-ori sa simtiésca imperfectiunea, neharnici'a, prosti'a sea propria, precum si primejdi'a, care-lu póte ajunge, cându face fapte próste si nebunesci.

D. e. déca unu copilu sumeti'u si falosu intre alte necuviintie, pre cari este elu deprinsu a le face, simtiesce si placerea, a se falí cu aceea, ca póte trantí apoi si trantesce pre copii mai mici cá elu, arunca cu pietri in cani, porci si alte dobitoéce, ori abate din drumu vaci, cându vinu din ciurda; pre unulu cá acel'a sa-lu faca invetiatoriulu sa simtiésca si asiá sa cunósca, ca d. e. elu nu póte radicá cortesiu ori altu objectu greu din odai'a scólei dela loculu seu si a-lu duce si a-lu pune intr'altu locu; — prin urmare nici pre fratele celu mai mare alu copilului, pre care l'a trántitu ieri, venindu-i acestui'a intr'ajutoriu, nu-lu va poté biruí; nici pre unu cáne de cei mari, pre care l'a lovit cu piétr'a, déca in locu de a fugí i-aru sarí asupra, nu l'aru poté biruí; nici pre o vaca, cându o abate din drumu, déca aru navalí asupr'a lui, nu o aru poté biruí; ci l'aru loví cu córnelu, incátu chiaru l'aru omorí.

Apoi sa-i arate, ca o fapta, care nu-i aduce omului folosu si onóre, ci rusine, pána si peire, este o fapta prósta, o fapta nebunésca, o fapta rea. Elu dara sa nu mai faca nici odata asemenea fapte; sa nu se mai espuna de giab'a si nebunesc primejdiei, de a-si perde viéti'a; ci sa se ferésca de primejdiu.

Déca i-au datu Ddieu odata putere, incátu este in stare sa redice d. e. pre unu copilu, carele a caditu josu, pre unulu cá acel'a sa-lu si radice, cá sa nu dea cum-va vre-o vita preste elu.

Cátu de mare reu a facutu pána acum copiiloru mici de-i trantíá si-i loviá de pamentu incátu i doreá de incepeau a plange, si prin aceea le poté vatemá si primejdiu sanetatea. De acum inainte insa sa nu mai vatemé nimenuí sanetatea prin tranteli; ci dupa cum are a se ferí pe sine si asiá sa ferésca si pre alti ómeni de primejdiu si sa aiba mila si de dobitoéce.

Pre de alta parte apoi sa provóce invetiatoriulu pre parintii acelu copilu, sa incépa a nu-lu mai lasá sa umble pre ulitia, cându vinu vitele din ciurda acasa. Inv. sa veghieze asupr'a acelu'a-si copilu, cându vine la scóla si cându iese din scóla cu conscolarii sei; dara sa faca din cându in cându

